

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Завідувач кафедри підприємства і торгівлі

Марина САЛУН

Харків

2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри підприємництва і торгівлі

Протокол № 1 від 29.08.2022 р.

Розробники:

Іпполітова І.Я., к.е.н., доцент кафедри підприємництва і торгівлі

Бутенко Д.С., к.е.н., доцент кафедри підприємництва і торгівлі

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Вступ

Анотація навчальної дисципліни. Розвиток конкуренції, постійний динамізм зовнішнього середовища, а останні роки ще й пандемія, обумовлює необхідність постійного впровадження сучасних форм підприємництва та торгівлі, що супроводжують підприємницькі відносини у сучасному бізнес-середовищі. Такі відносини здатні сформувавши та постійно підтримувати ефективні зв'язки суб'єктів господарювання з його партнерами (постачальниками, торговельними представниками, споживачами) з метою підвищення рівня конкурентоспроможності компаній як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Особливо значення для бізнес-структур набувають питання залучення до біржової діяльності, як найпрогресивнішою організованою форми торгівлі найбільш ліквідними товарами. Тому знання передових технологій у підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності, нормативно-правових засад їх здійснення є атрибутивним елементів підготовки студентів вищих закладів освіти.

Навчальна дисципліна «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» є обов'язковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього рівня спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», освітньої програми «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Мета навчальної дисципліни: метою навчальної дисципліни є формування професійних компетентностей щодо здійснення підприємницької, торговельної та біржової діяльності, розуміння концептуальних засад функціонування підприємств різних форм власності, набуття вмінь обґрунтування створення власного бізнесу.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2	
Семестр	3	4
Кількість кредитів ECTS	10	
Форма підсумкового контролю	Залік	Екзамен

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Вступ до фаху	Міжнародна торгівля
Основи підприємництва	Інноваційне підприємництво та управління стартап-проектами
Торговельне підприємництво	Виробнича практика Бізнес-аналіз

Компетентності та результати навчання студентів

Компетентності	Результати навчання
ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	РН1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
СК1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності	
ЗК7. Здатність працювати в команді	РН6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягти професійних цілей.
ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість	РН7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності

ЗК10. Здатність діяти відповідально та свідомо	та брати відповідальність за результати.
СК7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур	
ЗК7. Здатність працювати в команді	РН13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
СК3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин	
ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	РН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.
СК6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності	
ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	РН21. Вміти виділити напрямок сталого розвитку суспільства, за яким доцільно формувати та організувати соціальне підприємництво, розробляти та реалізовувати соціально значимі проекти регіонального та територіального значення.
СК6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності	
СК10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків	
СК11. Здатність формувати та реалізовувати бізнес-ідеї соціального підприємництва, організувати соціально відповідальний бізнес на основі цілей сталого розвитку суспільства	

Програма навчальної дисципліни

Семестр 3

Змістовий модуль 1.

Організаційно – правові аспекти підприємницької діяльності

Тема 1. Підприємництво як сучасна форма господарської діяльності

1.1. Еволюція розвитку підприємництва.

Сутність поняття «підприємець», «підприємницька діяльність» та «підприємництво». Вклад Річарда Кантільйона у формування підприємницької науки. Підприємець очима Адама Сміта. Розмежування понять «підприємець», «капіталіст» та «менеджер» згідно бачення Жан-Батиста Сея. Вклад Альфреда Маршала у розвиток класичної теорії факторів виробництва. Інноваційна складова підприємця за Йозефом Шумпетером. Ідеальний тип підприємця за Максом Вебером.

1.2. Підприємець і підприємницька діяльність.

Еволюція поняття «підприємець». Термін «підприємництво» та термін «бізнес»: спільне та від'ємне. Сутність підприємництва, як виду діяльності та типу господарської поведінки. Підприємець, бізнесмен, менеджер: спільне та від'ємне. Найбільш характерні якості підприємця та менеджера.

1.3. Історія успіху видатних підприємців.

Історія успіху Генрі Форда. Стів Джобс, як підприємець та винахідник.

1.4. Сучасні тенденції розвитку підприємництва в Україні.

Аналіз динаміки кількості діючих суб'єктів підприємницької діяльності. Індекс легкості ведення бізнесу. Система індикаторів Doing Business. Можливі шляхи розвитку підприємництва в Україні.

Тема 2. Правові засади підприємницької діяльності в Україні

2.1. Регулювання підприємницької діяльності.

Правове забезпечення підприємницької діяльності. Зміст правового забезпечення підприємницької діяльності. Негативні чинники вітчизняного законодавства. Правові основи організації та функціонування підприємницьких структур, державного регулювання підприємництва.

2.2. Сутність підприємницької діяльності з правової точки зору.

Дослідження суті правового регулювання підприємницької діяльності. Розмежування понять «Підприємницька діяльність», «Господарська діяльність», «Економічна діяльність», «Комерційна діяльність» у вітчизняному законодавстві. Ознаки підприємництва, що окреслені законодавством.

Тема 3. Основні види підприємницької діяльності

3.1. Види підприємництва.

Класифікація видів підприємницької діяльності. Особливості виробничого, комерційного та фінансового підприємництва. Посередницька підприємницька діяльність: зміст, задачі та функції. Сутність страхового підприємництва. Інноваційне підприємництво та стартапи.

3.2. Структура підприємництва за видами економічної діяльності в Україні.

Динаміка та структура підприємництва за видами економічної діяльності в Україні. Структура суб'єктів малого та мікропідприємництва.

3.3. Типи підприємців.

Соціально-економічні ролі підприємців. Класифікація типів підприємців їх особливості та задачі в бізнесі.

Тема 4. Підприємницькі ідеї і методи їх реалізації

4.1. Підприємницька ідея та механізм її втілення.

Поняття «підприємницької ідеї», її значення та зміст. Моделювання майбутньої підприємницької діяльності. етапи втілення підприємницької ідеї. Генерування та вибір підприємницької ідеї. Джерела формування підприємницької ідеї. Що «вбиває» підприємницькі ідеї? Ризики в підприємницькій діяльності. Оцінка підприємницької ідеї: напрями та етапи здійснення.

4.2. Методи пошуку підприємницької ідеї та реальність їх використання на практиці.

Методи пошуку підприємницької ідеї, їхня характеристика. Методи творчого пошуку підприємницьких ідей. Автором методу мозкової атаки (мозкового штурму). Рекомендації щодо застосування методу мозкового штурму. Метод аналогії, Метод інверсії, Метод ідеалізації, Метод контрольних запитань, Метод фокальних об'єктів, Метод морфологічного аналізу: зміст та рекомендації.

Тема 5. Планування підприємницької діяльності

5.1. Роль та зміст планування в підприємстві.

Процес визначення цілей і завдань в бізнесі. Поняття «план» та «планування». Особливості планування діяльності суб'єкта підприємництва. Напрями планування в підприємницькій діяльності. Елементи процесу планування в підприємницькій діяльності. Об'єкт, предмет та мета планування в підприємницькій діяльності.

5.2. Принципи планування.

Загальні принципи планування: рекомендації щодо дотримання.

5.3. Форми планування.

Довгострокове планування (стратегічне планування) в підприємницькій діяльності. Середньострокове планування (тактичне планування) в підприємницькій діяльності. Поточне (короткострокове) планування – оперативне планування в підприємницькій діяльності.

5.4. Організація підприємницької діяльності.

Етапи організації підприємницької діяльності. Сутність організаційної структури управління. Види організаційних структур управління. Адаптивні (органічні) організаційні структури. Вибір організаційних структур управління. Типи організаційних структур управління.

Тема 6. Ліцензування та франчайзинг в підприємницькій діяльності.

6.1. Ліцензування як одна з форм державного регулювання господарської діяльності.

Державне регулювання бізнесу шляхом ліцензування. Поняття «ліцензія» з економічної та правової точок зору. Принципи державної політики у сфері ліцензування. Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.

6.2. Франчайзинг – форма підприємницької діяльності.

Роль франчайзингу у забезпеченні розвитку вітчизняного підприємництва. Історія розвитку франчайзингу. Франчайзингова угода: елементи та зміст. Об'єкт і предмет франчайзингу. Динаміка кількості франчайзерів в Україні.

Тема 7. Аутсорсинг в підприємницькій діяльності

7.1. Сутність аутсорсингу.

Походження слова «аутсорсинг». Історія розвитку аутсорсингу в підприємницькій діяльності. Завдання та функції аутсорсингу. Переваги та недоліки використання аутсорсингу в бізнесі. Причини використання аутсорсингу.

7.2. Місце аутсорсингу в системі управління.

Система управління підприємницькою структурою. Взаємозв'язок аутсорсингу і функцій управління. Шляхи підвищення прибутковості бізнесу за рахунок використання аутсорсингу.

Семестр 4

Змістовий модуль 1.

Формування системи торговельного обслуговування на ринку товарів та послуг

Тема 1. Організаційні моделі в системі торгівлі

1.1. Торгівля як галузь підприємницької діяльності

Поняття та сутність торгівлі. Види торгівлі. Торгівля як галузь національної економіки.

1.2. Організація торгівлі: сутність та значення

Форми торгівлі. Структура торгівлі. Основні елементи торгівлі. Організаційні дії під час організації торгівлі. Структура організаційної діяльності у сфері торгівлі. Суб'єкти оптової та роздрібно торгівлі.

1.3. Основні поняття і сутність процесів товароруку і товаропостачання

Процес товароруку. Методи та маршрути завезення товарів. Графіки завезення товарів. Товаропостачання роздрібною торговельною мережею. Фактори впливу. Вимоги до організації товаропостачання. Принципи організації.

1.4 Організаційні моделі у сфері торгівлі

Традиційна модель побутово-торговельного підприємства. Асоціація торговельних підприємств. Організаційна структура мережі магазинів оптова торгова організація оптової торговельної бази та оптової організації.

1.5. Законодавча підтримка розвитку торгівлі в Україні

Законодавчо-нормативні документи, що зменшують внутрішню торгівлю. Мета державного регулювання торговельної діяльності. Методи державного регулювання.

Тема 2. Поняття, склад і структура суб'єктів системи оптової торгівлі

2.1. Сутність та функції оптової торгівлі.

Поняття та сутність оптової торгівлі. Структура оптового товарообігу. Особливості та функції оптової торгівлі. Механізми здійснення оптової торгівлі. Інфраструктура оптового ринку. Оптові посередники. Економічні засади функціонування окремих типів оптових посередників. Торговельно-посередницькі операції.

2.2. Конкурентні сили, що впливають на діяльність підприємств оптової торгівлі.

Галузева конкуренція. Міжгалузева конкуренція. Потенційні конкуренти. Підприємства, товари яких можуть бути замовниками. Лідерство на ринку.

2.3. Особливості формування оптових цін та плати за посередницькі послуги.

Послідовність розрахунку торгової націнки. Витрати, пов'язані зі здійсненням операцій, притаманних оптовій торгівлі. Витрати на закупівлю товарів. Позитивні та негативні наслідки співпраці виробника з оптовиками.

2.4. Показники, що характеризують розвиток оптової торгівлі.

Оптовий товарооборот та його складові. Показники розвитку оптової торгівлі на галузевому рівні. Показники діяльності оптових торговельних підприємств тенденції розвитку оптових торговельних підприємств.

2.5. Тенденції та проблеми розвитку оптової торгівлі в Україні.

Тенденції розвитку оптової торгівлі. Проблеми розвитку оптової торгівлі.

Тема 3. Організація роздрібною мережею

3.1. Роздрібна торгівля, її сутність, призначення та функції.

Сутність та особливості роздрібною торгівлі. Функції роздрібною торгівлі. Торговельні об'єкти у сфері роздрібною торгівлі.

3.2. Характеристика видів роздрібною торгівлі.

Магазинні торгові формати: супермаркети, гіпермаркети, дрібнооптові магазини, дискаунтери, соціальні магазини, «магазин біля дому», гастрономи класу преміум та суперпреміум, виставкові зали, спеціалізовані організовані магазини. Типи магазинів роздрібною торгівлі за формою власності і контролю. Позамагазинна торгівля.

3.3. Послуги у роздрібною торгівлі, їх класифікація.

Послуги за призначенням у роздрібною торгівлі. Сутність та види торговельних послуг. Основні рівні обслуговування.

3.4. Поняття торговельного підприємства

Сутність, особливості функціонування та принципи діяльності торговельного підприємства. Організація в роздрібною торгівлі. Організаційна структура торговельних підприємств.

3.5. Ключові тренди майбутнього роздрібною торгівлі

Розвиток FMCG-рітейлу. Турбота про безпеку. Зміна технологій. Зміна пріоритетів споживачів. *Eco-friendly* тренд. Інновації технології. Розвиток нових систем лояльності.

Тема 4. Витрати, фінансові результати та ефективність торговельного підприємства

4.1. Сутність та класифікація поточних витрат та витрат обігу торговельного підприємства
Взаємозв'язок ресурсів з витратами підприємства. Поточні витрати. Витрати обігу. Показники витрат обігу. Фактори, що обумовлюють обсяг та рівень поточних витрат (витрат обігу) торговельного підприємства. Базові теоретичні положення управління поточними витратами (витратами обігу) торговельного підприємства/

4.2. Методичні підходи аналізу та планування поточних витрат (витрат обігу) торговельного підприємства

Найбільш вагомими факторами, що визначають обсяг витрат за окремими статтями витрат обігу торговельного підприємства. Методи планування поточних витрат та витрат обігу торговельного підприємства. Орієнтовна форма плану витрат обігу торговельного підприємства.

4.3. Економічна сутність доходів торговельного підприємства характеристика їх складу та управління

Комерційний дохід від реалізації товарів як головна складова доходів торговельного підприємства. Фактори, що впливають на формування комерційного доходу. Цінова політика торговельного підприємства. Управління доходами торговельного підприємства

4.4. Поняття та класифікація фінансових результатів діяльності торговельного підприємства

Фактори, що визначають обсяг прибутку торговельного підприємства. . Управління фінансовими результатами діяльності торговельного підприємства. Методичний інструментарій аналізу прибутку торговельного підприємства

4.5. Методичні підходи до обґрунтування плану формування та розподілу прибутку торговельного підприємства

Цільова величина прибутку. Поняття необхідного прибутку. Методичні підходи до визначення потреби підприємства у формуванні чистого прибутку. Розподіл прибутку.

Тема 5. Електронна торгівля

5.1. Поняття та особливості електронної торгівлі.

Характерні риси та особливості електронної торгівлі: віртуальність, інтерактивність, глобальність, динамічність, ефективність. Причини, що спонукають компанії до переходу. Переваги та недоліки електронної торгівлі. Специфічні особливості організації бізнес рішення електронної торгівлі форми системи електронної торгівлі та моделі.

5.2. Послідовність створення інтернет-магазину

Вимоги до створення. Програмно-апаратні компоненти. Особливості інтернет-магазину від інших форм електронної торгівлі. Етапи створення інтернет-магазину. Відкриття віртуального офісу та представництва. Рекомендації до сайту.

5.3. Запровадження та підтримка електронної торгівлі на підприємстві

Поняття *EPR*-системи. *CRM*-система. Основні завдання систем *CRM* та *АСУ*.

5.4. Організація платежів в електронній торгівлі

Здійснення платежів через Інтернет. Технології "банк-клієнт" та електронних сертифікатів. Системи управління ризиком. Сервіси дистанційного банкінгу та їх можливості. Правила та обмеження під час розробки системи електронних розрахунків.

5.5. Вимоги до торгового менеджера в умовах електронного бізнесу

Врахування інтересів та запитів споживачів. Ролі менеджера: лідер в організації, бізнес-стратег

Тема 6. Торгівельна політика Євросоюзу

6.1. Поняття та сутність торговельної політики ЄС

Особливості ринку ЄС та єдність торгової політики країн ЄС. Заснування європейського економічного співтовариства. Римський договір.

6.2. Підходи та етапи формування торговельної політики ЄС

Політичні підходи, що впливали на формування спільної торгівельної політики країн ЄС. Федералістський, функціоналістський підходи. Принцип субсидіарності. Етапи розвитку спільної торгівельної політики. Цілі та рівні торгівельної політики ЄС.

6.3. Основні інструменти спільної торгівельної політики ЄС на товарних ринках

Мета спільної торгівельної політики. Квоти. Добровільне обмеження експорту. Домовленості. Регуляторні бар'єри. Експортні субсидії. Внутрішні субсидії. Ліцензування. Захисні заходи. Контроль експорту. Економічні санкції. Підтримка експорту. Регулювання експорту та імпорту. Піраміда торговельних преференцій ЄС.

6.4. Сценарії подальшого розвитку спільної торгівельної політики ЄС

Поглиблена інтеграція в окремих сферах збереження ЄС у нинішньому вигляді. Концентрація на єдиному ринку. Тісна інтеграція у низці сфер. Перехід до глибокої інтеграції за всіма напрямками розвитку.

6.5. Україна та ВТО

Структура положень ЗВТ. Товарні ринки та доступ до них. Лібералізація ринків послуг. Правила торгівлі. Тарифна лібералізація у торгівлі з ЄС. Безмитні тарифні квоти на чутливі товари. Взаємний захист географічних зазначень. Торгівля послугами.

6.6. Нова Торговельна стратегія ЄС

Три основні цілі торгівельної політики ЄС. Шість сфер, на яких зосередитися Європейська Комісія. Концепція "відкритої стратегічна автономії".

Тема 7. Сутність біржі та біржового товару

7.1. Біржова торгівля як основа біржової діяльності

Історія еволюції біржової торгівлі. Поняття організованого ринку. Риси та класифікація організованих ринків. Еволюція форм біржової торгівлі. Риси біржової торгівлі. Найбільші біржі світу.

7.2. Біржі як елементи інфраструктури ринку

Класифікація бірж: з організаційної точки зору, з економічної точки зору, з юридичного аспекту. Види бірж за класифікаційними ознаками.

7.3. Біржовий товар та його види

Характерні риси біржового товару. Основні класи біржових товарів. Номенклатура речовинних біржових товарів.

7.4. Задачі та функції біржі

Публічні торги. Розробка біржових контрактів. Ціннісна функція. Функція хеджування. Спекулятивна функція. Арбітраж між учасниками біржових угод. Інформаційна і рекламно-видавнича функція.

7.5. Становлення і розвиток біржового ринку в Україні

Етапи розвитку біржової торгівлі. Стан і тенденції розвитку біржової торгівлі. Завдання та державна політика у сфері торгівлі. Проблеми розвитку біржового ринку.

Тема 8. Організаційні аспекти біржової справи

8.1. Учасники та об'єкти біржових операцій

Об'єкти та суб'єкти біржової торгівлі. Первинний та вторинний ринок цінних паперів. Вимоги до членів бірж. Члени товарної біржі в Україні. Учасники біржових сесій. Учасники міжнародної біржової ф'ючерсної торгівлі. Біржові посередники.

8.2. Організації біржових торгів

Умови організації біржових торгів. Організація біржової зали. Органи управління біржею. Котирувальна комісія. Порядок укладання біржових угод. Інформаційне табло. Методи введення біржових торгів.

8.3. Кліринг та система розрахунків за біржовими угодами

Поняття біржового клірингу. Основні функції клірингової установи. Особливості функціонування клірингових палат ф'ючерсних бірж. Порядок роботи клірингової палати. Попередження втрат. Маржа як гарантійний внесок. Види маржі.

8.4. Процедура поставки за біржовими угодами

Види біржових угод. Депорт та репорт. Угоди на термін. Біржове замовлення. Елементи та види біржового замовлення. Організація біржової торгівлі. Процедура поставки за ф'ючерсними контрактами. Процедури ліквідації контрактів.

Тема 9. Організація біржової торгівлі цінними паперами

9.1. Цінні папери: суть, види, економічна роль

Суть цінних паперів. Основні класифікаційні ознаки цінних паперів. Класифікація акцій. Облігації. Ощадні сертифікати. Векселі. Казначейські зобов'язання держави.

9.2. Структура ринку цінних паперів та первинний ринок

Первинний ринок цінних паперів. Приватне та публічне розміщення. Емісія цінних паперів. Перший власних цінних паперів. Неемісійні та емісійні цінні папери. Міжнародний ідентифікаційний номер. Розміщення цінних паперів. Проспект емісії. Учасники первинного фондового ринку.

9.3. Основа функціонування ринку акцій

Властивості акцій. Основні характеристики акцій. Акціонерне товариство. Міноритарні та мажоритарні акціонери. Пакети акцій. Прості та привілейовані акції.

9.4. Фондовий ринок України та його інфраструктура

Класифікація фондового ринку. Фондова біржа. Фондові біржі України. Структура біржового списку. Лістингові та позалістингові цінні папери. Вимоги до першого рівня лістингу. Мінімальні вимоги до другого рівня лістингу. Професійна діяльність з торгівлі цінними паперами. Українські торговці цінними паперами. Депозитарна система України. Розрахунковий центр. Виплата дивідендів. Режим торгів на фондових біржах України. Регулювання фондового ринку.

Тема 10. Організація функціонування валютної та аграрної бірж

10.1. Поняття валютного ринку та класифікація валютних операцій

Операції на валютному ринку. Поняття валюти та валютного ринку. Функції валютного ринку. Операція "spot". Звичайна термінова угода. Використання товарних валютних операцій. Валютний опціон. Учасники валютних ринків. Схеми валютних операцій на біржі. Заявка клієнта. Валютний курс. Котирування.

10.2. Валютна біржа та її функції

Поняття та функції валютної біржі. Українська міжбанківська валютна біржа. Члени біржі. Органи валютного регулювання в Україні. Валютний контроль та регулювання.

10.3. Поняття та функції аграрної біржі

Поняття та порядок роботи аграрної біржі. Членство в біржі. Види брокерських місць на аграрній біржі. Предмет діяльності біржі. Українські аграрні біржі.

10.4. Ціноутворення, види цін

Правила роботи біржі. Оплата клієнтами. Укладання договору. Ціни на аграрній біржі. Ціна біржової угоди. Котирування офіційне та позаофіційне. Вимоги до сповіщення даних котирування.

10.5. Біржові угоди та контракти на аграрній біржі.

Поняття біржової угоди. Етапи укладання. Біржовий контракт. Підготовка та проведення біржових торгів. Права біржі. Система "клієнт- біржа-брокер". Робота українських аграрних бірж.

Тема 11. Система розрахунків за біржовими угодами

11.1. Біржова угода: ознаки, сутність, зміст, класифікація

Поняття біржової угоди відповідно до законодавства України. Умови зарахування угод. Правова, економічна, організаційна та етична сторони біржових угод. Обов'язкові параметри під час укладання угод. Зміст біржової угоди. Види біржових угод.

11.2. Угоди з реальним товаром

Види угод залежно від термінів поставки товару та залежно від умов ознайомлення. Оплата товару за угодами. Форвардна угода на товарній біржі. Переваги та недоліки форвардної угоди. Угода із заставою, премією. Угода з умовним продажем та купівлею зі сплатою премії. Подвійна угода з премією. Складна угода з премією. Кратна угода з премією. Угода з кредитом.

11.3. Ф'ючерсні угоди

Поняття ф'ючерсного контракту. Умови реалізації. Ліквідація зобов'язань за контрактом. Переваги ф'ючерсних контрактів. Порівняння форвардних і ф'ючерсних контрактів.

11.4. Опціонна угода

Відмінності від ф'ючерсних угод. Поняття опціонної угоди. Об'єкт опціону. Види опціонів. Ціна виконання. Покупець опціону. Продавець опціону. Справжня цінність. Тимчасова цінність.

Тема 12. Електронний трейдинг

12.1. Електронний трейдинг в світі

Електронні системи торгівлі. Система Globex. Система Project A. Головна характеристика електронного трейдингу. Схема роботи алгоритму. Вимоги до функціонування системи електронного трейдингу.

12.2. Електронний трейдинг в Україні.

Українська біржа як центр інтернет-трейдингу. Торгові компанії, приватні інвестори та щоденні обсяги торгівлі на біржі. Схема електронної технології торгів на українській біржі. Принципи роботи. Технологічні можливості GL NET.

12.3. Стан електронної торгівлі на вітчизняних біржах

Фактори низької ефективності електронної торгівлі. Одеська аграрна біржа. Технологія СТЕМ. Кліринг. Види клірингу. Забезпечення надійності та захищеності функціонування СТЕМ.

Перелік практичних та семінарських занять, а також завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни» (4 семестр).

Методи навчання та викладання

У ході викладання навчальної дисципліни «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» у **третьому семестрі** передбачено застосування активних й інтерактивних навчальних технологій, серед яких використовуються різні методи, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, а саме: проблемні лекції (Тема 4. Підприємницькі ідеї і методи їх реалізації), лекції-дискусії (Тема 1. Підприємництво як сучасна форма господарської діяльності, Тема 5. Планування підприємницької діяльності), презентації (Тема 3. Основні види підприємницької діяльності, Тема 6. Ліцензування та франчайзинг в підприємницькій діяльності), робота в малих групах (Тема 5. Планування підприємницької діяльності), ділові ігри (Тема 5. Планування підприємницької діяльності), індивідуальна дослідницька робота під час підготовки до круглого столу.

Під час викладання навчальної дисципліни у **четвертому семестрі** використовуються такі методи навчання: проблемні лекції (тема 2, тема 5, тема 6, тема 8, тема 12), робота в малих групах (практичне заняття 1, 2, 7, 11), семінар (практичне заняття 1), розрахункові завдання (практичне заняття 4, 9), мозкові атаки (практичне заняття 3), презентації результатів (практичне заняття 2, 5, 7, 8, 10, 11), ділова гра (практичне заняття 1, 3).

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання.

Загальна кількість балів, яку може накопичити здобувач вищої освіти, складається із суми балів за поточну та підсумкову успішність. Підсумкова кількість балів, яку може накопичити здобувач вищої освіти складається з суми балів за поточну успішність. Максимальна кількість балів за поточну успішність – 100. Мінімальна кількість балів – 60 балів. Студент повинен вважатися атестованим, якщо сума балів, отриманих під час підсумкової / семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

За результатами поточного контролю здобувач може отримати мінімум 35 балів і максимум 60 балів, за результатами підсумкового контролю (іспит) – мінімум 25 і максимум 40 балів.

Завданням оцінювання лекційних та практичних занять є перевірка засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити матеріал теми чи розділу, умінь публічно чи письмово подати певний матеріал. Кількість балів за поточний контроль розподіляються між темами з урахуванням кількості годин, відведених на тему.

Поточний контроль включає оцінювання роботи студентів під час **(3 семестр)**:

лекцій: фронтальне опитування (5 балів за кожний змістовний модуль) за умови відповіді на поставленні запитання. Загальна кількість балів 25;

практичних та семінарських занять: виконанні практичних завдань, захист презентацій та індивідуальних опитувань (максимальна кількість балів – 5 балів за кожне завдання) за умови виконання студентом практичних завдань, участі студентів у вирішенні завдань, обговореннях, дискусіях. Загальна кількість балів – 25;

колоквіуму: студенти мають один колоквіум за змістовим модулем. Максимальна оцінка за колоквіум складає 10 балів.

Завданням підсумкового модульного контролю є перевірка рівня засвоєння та розуміння певного матеріалу, вироблених навичок, умінь самостійно опрацьовувати наукові та навчальні тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представляти (презентувати) певний матеріал. Підсумковий модульний контроль проводиться після закінчення лекційних та практичних занять з дисципліни – змістовних модулів.

За змістовим модулем 1: колоквіум включає завдання за темами лекцій. Структура колоквіуму: 1) 10 тестових завдань (максимальна оцінка за кожне завдання – 0,5 бали); 2) 2 задачі (максимальна оцінка за кожне 5 балів). Загальна кількість балів – 10 балів.

Самостійна робота студентів оцінюється за особистий вклад у творчій проєкт, захист самостійної роботи під час навчання. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 30 балів.

Залік проводиться викладачем у формі індивідуального опитування студентів. Максимальна кількість балів – 10 балів.

Оцінка за змістові модулі навчальної аудиторної роботи складається з суми балів за поточну успішність та заліку. Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни» **(3 семестр)**.

Порядок поточного оцінювання знань з дисципліни (4 семестр).

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять, і має на меті перевірку рівня сформованості професійних компетентностей та їх складових.

Максимально можлива кількість балів за видами та формами робіт:

тестування за матеріалами лекції – надається 5 балів після проходження тестування (має 10 балів);

практичні заняття (активна робота, захист результатів виконання завдань) – надається 5 балів за комплексне практичне заняття (має 20 балів);

самостійна робота – 10 балів (2 завдання по 5 балів за кожне);

Не отримані бали за основними видами робіт студенту може бути компенсовано балами за написання та опублікування наукової статті – до 5 балів.

Проміжний контроль.

Проміжний контроль рівня сформованості компетентностей за дисципліною здійснюється у формі колоквиуму, що передбачає проведення тестування та вирішення двох завдань: діагностичного та евристичного. Проміжний контроль здійснюється двічі за семестр. Сума балів, яку студент може набрати за умови успішного проходження першого та другого колоквиумів – по 10 балів за кожний (20 балів разом). Розподіл балів за колоквиуми такий:

Тестові завдання – максимальна кількість балів – 3 бали.

Перше діагностичне завдання – максимальна кількість балів – 3 бали.

Друге евристичне завдання – максимальна кількість балів – 4 бали.

Тестові завдання містить 10 запитань одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій та теоретичних положень навчальної дисципліни. Тести для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів до тем, що вивчаються в межах модулів навчальної дисципліни. Завдання діагностичного та евристичного рівнів становлять ситуативні задачі за тематикою змістового модулю, що можуть містити розрахункові елементи.

Критеріями оцінки правильності вирішення діагностичного завдання є правильність вибору методу рішення, що відповідає умовам ситуації, та правильність розрахунку.

Вирішення евристичного завдання передбачає виявлення рівня сформованості у студента здатності до практичного застосування набутих умінь та вибору оптимального шляху розв'язання комплексної проблеми, що містить елементи невизначеності, в межах тематики навчальної дисципліни. Критеріями, за якими оцінюється успішність вирішення студентом евристичного завдання є: правильність у відборі релевантної інформації; логіка побудови алгоритму дій; правильність використання обраного інструментарію.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового іспиту, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей. Кожен екзаменаційний білет складається із 15 тестових завдань різного типу та 2 практичних ситуацій (одне діагностичне завдання та одне евристичне), які передбачають вирішення типових професійних завдань та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни. Розподіл балів за екзамен такий:

Тестові завдання – максимальна кількість балів – 15 балів.

Перше діагностичне завдання – максимальна кількість балів – 10 балів.

Друге евристичне завдання – максимальна кількість балів – 15 балів.

Результат семестрового іспиту оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності". Мінімумально можлива кількість балів за підсумковий контроль впродовж семестру – 60.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни» (4 семестр).

Рейтинг-план навчальної дисципліни (3 семестр)

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Макс. бал	
<i>Аудиторна робота</i>				
Тема 1. Підприємство як сучасна форма господарської діяльності	Лекція	Лекція за питаннями: 1.1. Еволюція розвитку підприємництва. 1.2. Підприємець і підприємницька діяльність. 1.3. Історія успіху видатних підприємців.	Фронтальне опитування	5
	Практичне заняття	Практичне завдання 1. Кейс «Економічні показники в підприємницькій діяльності»	Презентація результатів	
	Лекція	Лекція-дискусія: 1.4. Сучасні тенденції розвитку підприємництва в Україні.	Фронтальне опитування	
	Практичне заняття	Практичне завдання 1. Кейс «Економічні показники в підприємницькій діяльності»	Презентація результатів	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань	Перевірка практичних завдань	5
<i>Аудиторна робота</i>				
Тема 2. Правові засади підприємницької діяльності в Україні	Лекція	Лекція за питаннями: 2.1. Регулювання підприємницької діяльності. 2.2. Сутність підприємницької діяльності з правової точки зору.	Фронтальне опитування	5
	Практичне заняття	Творчий проєкт «Еволюція розвитку підприємницької думки».	Робота в малих групах	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Підготовка до участі у творчому проєкті, оформлення результатів участі у творчому проєкті.	Підготовка творчого проєкту	5
<i>Аудиторна робота</i>				
Тема 3.	Лекція	Лекція за питаннями: 3.1. Види підприємництва.	Фронтальне опитування	5

Осно вні види підпр ємн ницько ї діяль ності		3.2. Структура підприємництва за видами економічної діяльності в Україні. 3.3. Типи підприємців.			
	Семінарське заняття	Круглий стіл «Організаційно – правові аспекти підприємницької діяльності»	Участь у роботі круглого столу		
	Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Підготовка доповіді та презентації.	Підготовка доповіді та захист презентації	5	
Аудиторна робота					
Тема 4. Підпр ємн ницькі ідеї і метод и їх реаліза ції	Лекція	Лекція за питаннями: 4.1. Підприємницька ідея та механізм її втілення.	Фронтальне опитування		
	Практичне заняття	Практичне завдання 2. «Аналіз видів підприємництва»	Захист результатів виконання завдання	5	
	Лекція	Проблемна лекція: 4.2. Методи пошуку підприємницької ідеї та реальність їх використання на практиці.	Фронтальне опитування	5	
	Практичне заняття	Практичне завдання 3. «Використання трудових ресурсів в підприємстві». Есе на тему: «Я – підприємець»	Презентація результатів		
	Самостійна робота				
		Питання та завдання до самостійного опрацювання	Огляд літературних джерел по вже вивченому матеріалу Виконання практичних завдань, підготовка до есе.	Есе	5
Аудиторна робота					
Тема 5. Плануван ня підпр ємн ницько ї діяль ності	Лекція	Лекція-дискусія: 5.1. Роль та зміст планування в підприємстві.	Фронтальне опитування		
	Практичне заняття	Практичне завдання 4. Ділова гра «Створення власної справи».	Робота в малих групах	5	
			Поточні КР	5	
	Лекція	Лекція за питаннями: 5.2. Принципи планування. 5.3. Форми планування. 5.4. Організація підприємницької діяльності.	Фронтальне опитування	5	
Практичне заняття	Практичне завдання 4. Ділова гра «Створення власної	Робота в малих групах			

		справи». Практичне завдання 5. «Розробка бізнес-плану»			
	Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Огляд літературних джерел по вже вивченому матеріалу. Виконання практичних завдань. Оформлення результатів роботи участі в діловій грі.	Презентація результатів	5	
	Аудиторна робота				
Тема 6. Ліцензування та франчайзинг в підприємницькій діяльності	Лекція	Лекція за питаннями: 6.1. Ліцензування як одна з форм державного регулювання господарської діяльності.	Фронтальне опитування		
	Практичне заняття	Практичне завдання 6. Визначення видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.	Презентація результатів	5	
	Лекція	Лекція за питаннями: 6.2. Франчайзинг – форма підприємницької діяльності.	Фронтальне опитування		
	Семінарське заняття	Круглий стіл «Розвиток франчайзингу в Україні»	Доповідь та презентація		
		Самостійна робота			
		Питання та завдання до самостійного опрацювання	Огляд літературних джерел по вже вивченому матеріалу. Виконання практичних завдань. Підготовка доповіді та презентації	Підготовка доповіді та захист презентації	5
	Аудиторна робота				
Тема 7. Аутсорсинг в підприємницькій діяльності	Лекція	Лекція за питаннями: 7.1. Сутність аутсорсингу.	Фронтальне опитування		
	Практичне заняття	Колоквіум за змістовним модулем 1	Колоквіум	10	
	Лекція	Лекція за питаннями: 7.2. Місце аутсорсингу в системі управління.	Фронтальне опитування	5	
	Практичне заняття	Проведення заліку	Індивідуальне опитування	10	
		Самостійна робота			

Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. Підготовка до колоквіуму та заліку.	Підготовка до колоквіуму та заліку.
---	--	-------------------------------------

Рейтинг-план навчальної дисципліни (4 семестр)

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал
Аудиторна робота			
Тема 1.	Лекція	Лекція «Організаційні моделі в системі торгівлі»	Активне слухання лекції
	Практичне заняття	Семінар. Робота в малих групах: «Торгівля як галузь підприємницької діяльності» Ділова гра. Вибір моделі організації торгівлі	Активна робота в малих групах, активна участь у діловій грі
	Самостійна робота		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.	
Аудиторна робота			
Тема 2.	Лекція	Проблемна лекція «Поняття, склад і структура суб'єктів системи оптової торгівлі».	Активне слухання лекції
	Практичне заняття	Практичне завдання №2: Організація оптових закупівель товарів та їх документальне оформлення.	Активна участь у виконанні практичних завдань у малій групі, презентація груп.
	Самостійна робота		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.	5
Аудиторна робота			
Тема 3.	Лекція	Лекція «Організація роздрібної мережі»	Активна робота на лекції
	Практичне заняття	Практичне завдання №3(мозкова атака): "Формування товарного асортименту та його оптимізація". Ділова гра "Асортиментна матриця"	Активна участь у виконанні практичних завдань, діловій грі, презентація груп
	Самостійна робота		

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, СРС № 1	Перевірка СРС №1	5
Т е м а 4.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція «Витрати, фінансові результати та ефективність торговельного підприємства».	Активне слухання лекції	
	Практичне заняття	Практичне завдання №4 (розрахункові завдання): "Розрахунок витрат, фінансових результатів та ефективності торговельного підприємства.	Активна участь у виконанні практичних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.		
Т е м а 5.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Електронна торгівля»	Активне слухання лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття № 5: "Порівняльна характеристика світових та українських торговельних інтернет-майданчиків"	Активна участь у виконанні практичних завдань, презентація груп	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання СРС № 2	Перевірка СРС	5
Т е м а 6.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Торговельна політика Євросоюзу»	Тестування за матеріалами лекцій 1-5	5
	Практичне заняття	Практичне заняття №6: Колоквіум за змістовим модулем 1	Перевірка колоквіуму 1	10
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до колоквіуму.		
<i>Аудиторна робота</i>				

Т е м а 7.	Лекція	Лекція «Сутність біржі та біржового товару».	Активне слухання лекції	
	Практичне заняття	Практичне завдання №7: "Закордонний та український досвід біржової діяльності" (робота у малих групах)	Активна участь у виконанні практичних завдань, презентація груп	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.		
Т е м а 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція «Організаційні аспекти біржової справи»	Активне слухання лекції	
	Практичне заняття	Практичне завдання №8: "Організація управління біржею. Суб'єкти та об'єкти біржової торгівлі.	Активна участь у виконанні практичних завдань, презентація груп	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.		
Т е м а 9	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 9. Організація біржової торгівлі цінними паперами	Тестування за матеріалами лекції 6-9	5
	Практичне заняття	Практичне завдання №9: Розрахункові завдання "Розрахунок вартості акцій та облігацій"	Активна участь у діловій грі в малих групах.	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.		
Т е м а 1 0	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 10. Організація функціонування валютної та аграрної бірж	Активне слухання лекції	
	Практичне заняття	Практичне завдання "Підготовка та проведення біржових торгів на валютній та аграрній біржі"	Активна участь у виконанні практичних завдань, презентація груп	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу,	Перевірка СРС №2 за темами 6-9	5

		підготовка до практичного заняття , СРС №2.		
Т е м а 1 1	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 11. Система розрахунків за біржовими угодами	Активне слухання лекції	
	Практичне заняття	Практичне завдання "Дослідження особливостей біржових угод"	Активна участь у виконанні практичних завдань малими групами, презентація груп	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.		
Т е м а 1 2.	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція «Електронний трейдинг»	Тестування за матеріалами лекції 6-10	5
	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 2	Перевірка колоквіуму 2	10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до колоквіуму.		
Екзамен				40
РАЗОМ				100

Рекомендована література

Основна

1. Балджи М. Д. Економіка та організація торгівлі: навчальний посібник. / М. Д. Балджи, В. О. Однолько. – Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 344 с.
2. Плетос С. В. Підприємницька діяльність: конспект лекцій. Одеса: ОДЕКУ, 2021. – 121 с.
3. Приходько Д. О. Основи біржової діяльності : підручник / Д. О. Приходько. – Харків : ФОП Бровін О.В., 2021. – 280 с.

Додаткова

4. Бозуленко О. Я. Організація торгівлі : навчальний посібник. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2021. – 240 с.
5. Бутенко Д. С. Франчайзинг – форма підприємницької діяльності / Д.С. Бутенко // Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємства реального сектору економіки» : тези доповідей, 17 листопада 2021 р. – Полтава: Національний університет «Полтавський державний аграрний університет», 2021. – С. 137-139.
6. Бутенко Д.С. Пошук шляхів розвитку підприємницької діяльності в Україні / Д.С. Бутенко // Міжнародні економічні та суспільні відносини: стан, проблеми, перспективи розвитку : монографія /за ред. Л. М. Савчук, М. В. Корнеєва. – Дніпро: Пороги, 2021. – 488 с. / Розділ 6. Параграф 6.1, 6.2., 6.3. – 2021. – С. 293-341.

7. Бутенко Д.С. Формування механізму організаційного капіталу суб'єктів підприємництва / Д.С. Бутенко, Ю.Д. Шеянова // Економіка та держава – 2020. – №6. – Режим доступу : <http://www.economy.in.ua/?n=6&y=2020>

8. Бутенко Д.С. Менеджмент ЗЕД в умовах глобалізації / Д.С. Бутенко // збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика», 18-19 березня 2019 р., м. Харків.– Вид. ФОП Панов, 2019. – С. 47-49.

9. Бутенко Д.С. Роль та значення мотивації в підприємницькій діяльності / Д.С. Бутенко // збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика», (3-4 березня 2020 р.). – С.29-30.

10. Краус К.М. Електронна комерція та Інтернет-торгівля: навчально-методичний посібник. / К. М. Краус, Н. М. Краус, О. В. Манжура. – Київ: Аграр Медіа Груп, 2021. – 454 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

11. Бутенко Д.С. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: опорний конспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7676>

12. Офіційний сайт Державної служби зайнятості України. – Режим доступу : <http://profi.dcz.gov.ua/tests/>

13. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/>

14. Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Методичне забезпечення з навч. дисципліни «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» [Електронний ресурс] / І. Я. Іпполітова. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7677>